

כתיבת ביבליוגרפיה

כחלק מהאפרט המדעי, אותם מכלול הכללים והחוקים לכתיבת עבודה מדעית, כשאנו כותבים עבודה בדיסציפלינה ההיסטורית, עלינו לרשום בסוף העבודה את רשימת המקורות עליהם מסתמכת עבודתנו (ביבליוגרפיה). החלוקה הבסיסית ביותר בתוך הרשימה הביבליוגרפית הינה בין:

מקורות ראשוניים:

מקורות שנכתבו על ידי בן/בת התקופה בתקופה אותה אנו חוקרים. לדוגמה: התכתבויות, ספרי זכרונות מכתבים, דוחות, הסכמים חוזים, עיתונים וכו'. בדרך כלל ירשמו המקורות הראשוניים לפני המקורות המשניים בביבליוגרפיה.

מקורות משניים:

ספרים מאמרים או עבודות מחקר היסטוריות המתבססים על מקורות הראשוניים או על מקורות משניים אחרים.

יצוין כי סדר שמות המשפחה של החוקרים ייכתב תמיד **לפי האלף-בית** (למשל כהן ירשם לפני לוי).

א. כתיבה ביבליוגרפית של ספרים

ספרים יכתבו באופן הבא:

שם המשפחה, השם הפרטי של המחבר. **כותרת הספר: כותרת משנה** (מוטה או עם קו תחתיו). אם יש כרך יצוין. סדרה/מהדורה (אם אינה הראשונה). עיר: הוצאה, שנה.

דוגמאות:

חוראני, אלברט. **ההיסטוריה של העמים הערבים**. תל-אביב: דביר, 1996.

זיסר, אייל. בשם האב: בשאר אל-אסד - שנים ראשונות בשלטון. תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב, 2004.

באנגלית:

Geertz, Clifford. *Islam Observed*. New York: Yale University Press, 1968.

בערבית:

בעבודה המוגשת בעברית נרשום בעברית לפי כללי התעתיק לעברית ולא בהדפסת האותיות בערבית.

*יש לשים לב כי הפרטים על מקום ההוצאה לאור והמוציא לאור של כל ספר מופיעים בדפים הראשונים. אין להשתמש במידע שעל גבי עטיפת הספר שכן פעמים רבות הוא חסר. כמו כן, יש להקפיד להישאר נאמנים למקור ככל שניתן בעת הרישום. פרטים שלא שאובים מן הספר כגון שמו של אדם המשתמש בשם עט, או שנת הוצאה לאור שלא צוינו בדף השער בספר יירשמו בסוגריים מרובעים [].

*במקרה שקיימים שני מחברים לספר, הראשון מבניהם יופיע לפי הכללים שלעיל בעוד אצל השני ייכתב קודם השם הפרטי ורק אחר כך שם המשפחה.

לדוגמה:

יניב, אבנר, משה מעוז ואבי קובר. *סוריה ובטחון ישראל*. תל-אביב: מערכות, 1991.

*במקרה שלא מופיע שם מחבר:

מחבר לא ידוע, שם הספר, וממשיכים רגיל.....

* אם במקום ההוצאה לאור מופיעות מספר ערים צריכים לכתוב את העיר המוזכרת ראשונה. אם לא מופיעה עיר או הוצאה או שנה, יש לכתוב ללא הוצאה, ללא עיר, ללא שנה וכו'. לדוגמה:

ל"ת (ללא תאריך)
ל"מ (ללא מקום = מקום הוצאה לאור לא צוין)
חמו"ל (חסר מוציא לאור)

* במקרה של כותרת משנה של הספר ניתן לצרפה (לאחר כתיבת נקודתיים או מקף) תוך המשך הקו/הטיה המציינים שזוהי כותרת.

לדוגמה:

זיסר, אייל. פניה של סוריה: חברה משטר ומדינה. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2003.

* אין לכתוב תארים ודרגות של מחברי הספרים (ד"ר, פרופ' וכו'). ניתן לעשות כן רק במקרה והמחבר ידוע יותר בתואר הזה שלו (לדוגמה ד"ר שקשוקה..). במקרה דנן, את השם המקורי שמים בסוגריים ().

* באנגלית רושמים באות גדולה (קפיטל) את האות הראשונה בכל מילה בכותרים, שמות משפחה, עיר, הוצאה וכו'. לעומת זאת, מילות יחס באנגלית באמצע השורה לא יובאו באותיות גדולות.

לדוגמה:

The Rise of Modern Turkey

(שימו לה שה The בתחילת הכותרת נשארת כתובה באות גדולה).

* אם המחבר הוא לא כותב הספר אלא העורך שלו יש לציין זאת בסוגריים מייד אחרי שמו של הספר:

Landen, Robert G. (ed.) *The Emergence of the Modern Middle East: Selected Readings*. New York: Van Nostrand, 1970.

במקרה של שני עורכים:

Hourani, Albert and Bernard Lewis (eds.).

(ed.) קיצור של המילה editor (עורך)

***במקרה שלספר יותר ממהדורה אחת יש לציין זאת אחרי שם הספר בצורה הבאה:**

בעברית: חוראני, אלברט. *אסלאם וערב'זם*. מהדורה ראשונה. עיר: הוצאה, שנה.

במקרה של ספר באנגלית:

Hourani, Albert. *Islam and Arabism*. 2ed.

{במקרה הנ"ל ed. מסמל edition – מהדורה}

במקרה של פסידונים (שם עט/ כינוי ספרותי):

אל-פראתי, אל-סיד [פסיד' של עבד אל-רחמאן אל-כואכבי]. *אם אל-קרא*. קהיר: אל-מכתבה אל-תג'אריה אל-כברא, 1931.

במקרה של שם אצולה:

Cromer, Earl of (Evelyn Baring). *Modern Egypt*. 2d ed. London: Macmillan, 1991, 2 vols.

אם לאותו מחבר יש מספר ערכים שהשתמשו בהם רושמים את החדש ביותר ראשון וכך הלאה. את שם המחבר אין צורך לרשום שוב אלא אפשר פשוט לשים מקף. לדוגמה:

שמיר, שמעון. *מדריך לכתיבה בנושאי המזרח התיכון ואפריקה*. מהדורה חדשה. תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב, 2002.
--- *תולדות הערבים במזרח-התיכון בעת החדשה*. [תל-אביב] : רשפים, 1965.

כתיבת עבודות MA ודיסרטציות:

דיסרטציה (עבודת ד"ר) נרשמת בדומה לספר, תוך ציון העובדה כי מדובר בדיסרטציה, שם המוסד שהעניק את התואר, ושנת ההגשה.

באנגלית

Khalidi, Walid. *Mustafa al-Bakri al-Siddiqi's Journey to Jerusalem*.
Unpublished Thesis: Oxford University, 1952.

בעברית

זיסר, אייל. *אתגר העצמאות: לבנון בתקופת ממשלת בשארה אל-ח'ורי* (1948-1952). חיבור לשם קבלת התואר דוקטור לפילוסופיה: אוניברסיטת תל-אביב, 1991.

כתב יד נרשם כספר אך במקום פרטי ההוצאה לאור יצוינו פרטי מיקומו (ארכיון, אוסף פרטי) ומספרו.

ב. כתיבה ביבליוגרפית של מאמרים

כאשר רושמים מאמר בביבליוגרפיה יש לציין את כל עמודיו ולא רק את מספרי העמודים שהשתמשנו בהם בלבד (כפי שעושים בהערות שוליים).

מאמר מכתב עת

בעברית

שם המשפחה, שם פרטי. "שם המאמר", שם כתב העת, הכרך (חודש שנה), עמודים.

לדוגמה:

אפרת, יהושע. "תפרוסת היישובים ביהודה ושמרון, המזה"ח, כ' (1970), עמ' 257-265.

לואיס, ברנארד. "מהי היסטוריה, *זמנים*, כרך 3 (יוני, 1990), עמ' 21-30.

*ניתן אף להוסיף מספר חוברת:

לואיס, ברנארד. "מהי היסטוריה, *זמנים*, כרך 3, **חוברת 1** (יוני, 1990), עמ' 21-30.

באנגלית

Gurel, Boris. "Ideological Origins of the Soviet-Egyptian Alliance," *NME*, vol. 2, (Feb. 1970), pp. 17-22.

Lewis, Bernard. "What is History," *Zemanim*, vol. 3 (June, 1990), pp. 21-30.

Lewis, Bernard. "What is History," *Zemanim*, vol. 3, no.1 (1990), pp. 21-30.

Vol. * קיצור המילה volume (כרך)
*** מספרי העמודים באנגלית יכתבו בדרך הבאה:**
עמוד אחד: 1 p.
מספר עמודים: 3-1 pp.

מאמרים בתוך ספרים ערוכים/קבצים

במאמר מתוך ספר סדר הכתיבה יהיה כדלקמן:

שם משפחה, שם פרטי (של כותב המאמר). "שם המאמר", אחר כך תבוא המילה בתוך עם קו מתחתיה (באנגלית נרשום in) שמות המחבר או המחברים שערכו את הספר בו מופיע המאמר. שם הספר בו מופיע המאמר, עיר: הוצאה, שנה, עמודי המאמר. לדוגמה:

באנגלית

Hourani, Albert. "Historians on Lebanon," in Bernard Lewis (ed.). *Historians of the Middle East*. London: Yale University, 1962, pp. 226-245.

(במקרה ולספר יש שני עורכים העורך הראשון יופיע ראשית בשם משפחתו ואחר בשמו הפרטי. העורך השני יופיע אחריו קודם בשמו הפרטי ורק לאחר מכן בשם משפחתו).

בעברית

בנג'ו, עופרה. "עיראק: החזון הדמוגרפי ושברו," בתוך אילון, עמי וגד גילבר (עורכים). *דמוגרפיה ופוליטיקה במדינות ערב*. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, 1995, עמ' 91-107.

זיסר, אייל. "העלולים- אדוניה של סוריה- מעדת מיעוט לעדה שלטת," בתוך שולמית וולקוב (עורכת). *מעוטים זרים ושונים*. ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, 2000, עמ' 243-261.

מאמרים מאנציקלופדיה

בעברית:

שם המשפחה, שם מחבר. "הערך", שם האנציקלופדיה (שוב או עם קו מתחת או בהטיה), כרך (שנה), עמודים.

באנגלית

Teaschner, F. "Antalya," *EI*2*, vol. 6 (1960), pp. 517-518.
(Encyclopedia of Islam, second edition) *

מאמרים מתוך עיתון

בעברית

ליו, חמי. "המנהיגות המסורתית בלבנון: קוים לדמותה," מעריב, 28 אוקטובר, 1991, עמ' 4-7.

באנגלית

Heikal, Muhhamad. "Nasser: The inside Story," *Sunday Telegraph* (London), 12 Sep. 1971, pp. 6-7.

שונות לגבי מאמרים:

- **כתבי עת יוכלו לבוא בקיצור במיוחד אם מדובר על כתב עת מפורסם בתחום**

IJMES – (International Journal of Middle Eastern Studies
MES - (Middle Eastern Studies)

- **מספרי כרכים יוכלו לבוא או במספר או באותיות רומיות. לדוגמה:**

Lewis, Bernard. "What is History," *Zemanim*, **vol. 3** (June, 1990), pp. 21-30.

Lewis, Bernard. "What is History," *Zemanim*, **vol. III** (June, 1990), pp. 21-30.

ג. כתיבת מקור מהאינטרנט

* ברישום אתר אינטרנט **שם המשפחה** יופיע ראשון, ואחריו **פסיק והשם הפרטי**. יש לציין בסוגריים מרובעים מתי נבדק האתר לאחרונה כדי לוודא שהוא פעיל.

Limb, Peter. "Alliance Strengthened or Diminished?: Relationships between Labour & African Nationalist/Liberation Movements in Southern Africa."

http://neal.ctstateu.edu/history/world_history/archives/limb-l.html>.

May 1992 [נבדק לאחרונה בתאריך...].

אתר אישי

Pellegrino, Joseph. Home page. 16 Dec. 1998. 1 Oct. 1999

< <http://www.english.eku.edu/pellegrino/personal.htm> >.

[נבדק לאחרונה בתאריך...].

מאמר בעיתון

Wren, Christopher. "A Body on Mt. Everest, a Mystery Half-Solved." *New York Times on the Web* 5 May 1999 [נבדק לאחרונה ... בתאריך...].

<<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C05E2D9123CF936A35756C0A96F958260&scp=1&sq=A%20Body%20on%20Mt.%20Everest,%20a%20Mystery%20Half-Solved&st=cse>>.

דוגמה לאופן סידור הביבליוגרפיה

להלן הדרך בה יש לסדר את הביבליוגרפיה בעת כתיבת עבודות בלימודי ה.ב.א.
בחוץ ללימודי המזרח התיכון והאסלאם. נזכיר כי את המקורות רושמים לפי
סדר האלף-בית של שמות משפחת המחברים. אם לאותו מחבר מספר פריטים
רושמים קודם כל את זה שיצא לאור הכי מאוחר וכך הלאה.

ביבליוגרפיה

{מקורות ראשוניים – לא נדרש לרוב מתלמידי ה.ב.א.}

מקורות ארכיוניים

1. Archives Nationales- Paris.

.1

.2

Başbakanlık Osmanlı Arşivi- Istanbul.

.1

.2

זיכרונות, יומנים

.1

.2

{מקורות משניים}

ספרים ומאמרים בעברית:

.1

.2

ספרים ומאמרים באנגלית:

.1

.2

ספרים ומאמרים בערבית:

	.1
	.2
	<u>מקורות אינטרנט</u>
	.1
	.2